

Reformné smery nemecké na poli práva účastinných spoločností.

Dr. Ctibor Fioreán (Bratislava).

(Zaklúčenie.)

Za účelom odstránenia anonymity preberaná bola výborom otázka obligatorného zavedenia účastín znejúcich na meno a úplné odstranenie účastín na majiteľa. Táto požiadavka bola odmietnutá ako neúcelná, keďže prax by ju obišla nastrčením štromanov, alebo použitím jednoduchých blankocessii.

Výbor zapodieval sa potom návrhom spočívajúcim vlastne na ideách Müller-Erzbach-ových, totiž zavedením dvojakého druhu účastín, t. zv. Verwaltungsaktie a účastín bez práva hlasovacieho. Prvé majú nominálne stanovené na minimálny obnos Rmk 5.000 — a majú znieť na meno zbývajúce majú byť vystavené n menšie obnosy a na majiteľa. Má im byť priznaná 3% prednostná dividenda, ale žiadne právo hlasovacie. Jedine účastinám primo loco uvedeným má prislúchať právo hlasovacie, za čo však má byť zodpovednosť za ne zvýšená o 25% nominálne. Pomer vydaného počtu oboch druhov účastín má sa rovnať 1 : 9. I tento návrh si výbor neosvojil. Stotožňujeme sa s neosvojením návrhu, nakoľko zavedením rôznych druhov účastín nastal by odklon od účastín na majiteľa znejúcich a konečne proti úcelnosti odňatia hlasovacieho práva hovorí i bezpečie odcudzenia (*Überfremdungsgefahr*).

Ako priateľný doporučil výbor návrh, aby úč. spol. bola obmedzená iba na tie prípady, kde ako inštitúcia umožňujúca sjednotiť veľké kapítale, bude bezpodmiečne nutná a nepostrádateľná. Z uvedeného dôvodu má byť základný kapitál limitovaný na Rmk 500.000.—.¹⁹⁾

Konečne podrobne bol prejednaný návrh o hlasovacom práve účastinárov. Výkon hlasovacieho práva bude závislý na šesť mesačnej držbe účastiny, pred zasedaním valného shromáždenia. Ratio spočíva v možnosti rozlošovať trvalého účastinára (Daueraktionär) od príležitostného (Gelegenheitsaktionär). Fluktujúca držba účastín iba z dôvodov špekulatívnych má byť pre tvorbu spoločenskej vôle vylúčená. Táto myšlienka blíži sa do určitej miery zásade priatej vo Francii zákonom zo dňa 13. novembra 1933, dľa ktorého môže byť za určitých podmienok trvalým účastinárom zaistené viacnásobné hlasovacie právo.

Ku koncu pojednaná bola otázka pre účastinné právo najdôležitejšia, totiž otázka účastín s plurálnym hlasovacím právom. Priznané bolo tu správe za účelom zaručenia jej stability

¹⁹⁾ Z dosavádnych Rmk 50.000.—.

hlasovacie právo 10—20%-ov účastinného kapitálu. Toto právo neprísluší však správe pri voľbe orgánov spoločnosti a vtedy, ak dozorčí výbor 3/4 väčšinou vysloví svoje veto proti výkonu tohto privilegovaného hlasovacieho práva. Stimmrechtsaktien a Vorratsaktien sa nedoporučujú.

Princip vodcovstva (Führerprinzip) je druhou zásadou, na ktorej má byť reforma prevedená. Pred rozborom otázky zpráva výboru predosiela: »An der Spitze des Unternehmes steht der Führer, dessen Geist und Wille das Unternehmen beseelen. Mit dem Begriffe des Führers sind untrennbar verbunden die Gedanken des Gegensatzes an dem demokratischen Masse und Geschäftsprinzip.«

Výbor snaží sa túto zásadu uplatniť na organizačnú výstavbu účastinného práva a dochádza k záveru, že už dnešné zákonné složenie a upravenie správy účastinnej spoločnosti nemeckej plne zodpovedá, na rozdiel od anglického a amerického, principu vodcovstva.

Správa úč. spol. môže sa skladať z jedného, alebo viac členov. V prípade druhom jeden musí byť určený za predsedu správy, ktorý potom podľa principu vodcovstva je skutočným správcom — vodcom (Führer) spoločnosti. »Der Vorstand ist der Führer der A. G. Er hat die Gesellschaft so zu leiten, wie das Wohl des Betriebes und seiner Gefolgschaft und der gemeine Nutzen von Volk und Staat es erfordern. Für seine Geschäftsführung trägt er die selbständige Verantwortung.«²⁰⁾

Z uvedeného je zjavné, že správa je najvyšším orgánom spoločnosti, ona vedie všetky záležitosti spoločnosti pod zvýšenou zodpovednosťou ako doteraz. Ohľadne zodpovednosti správy sa názory rozchádzajú. Navrhovalo sa dokonca i plné ručenie za úspešné vedenie spoločnosti (Ervolgshaftung). Veď pri trochu bedlivom posudzovaní bude jasné, že tento spôsob zodpovednosti, ktorý približuje správu k podnikateľovi — jednotlivcovi, je pri účastinnom podnikaní úplne vylúčený. Správe poľ. vodcovi nepripadá celý čistý zisk spoločnosti ako podnikateľovi — jednotlivcovi. V prípade, že takáto zodpovednosť bude uzákonená, silne pochybujeme, že k prevzatiu členstva v správe budú ochotné práve tie najlepšie osobnosti ríše, ktorých tento úrad v smysle nového právneho ponímania vyžaduje. Hohlfeld²¹⁾ žiada plnú zodpovednosť správy oproti veriteľstvu spoločnosti, čo však, ako jsme vyššie uviedli, výbor neprijal. Ďalej vyslovuje však po práve požiadavok, aby správa každoročne raz, najlepšie v dobe ročnej uzávierky, dala dozorčej rade návrh na jej znova-zvolenie. Dozorčia rada buď predĺži služobný pomer, alebo ho

²⁰⁾ Zpráva str. 24.

²¹⁾ Gedanken zur Neugestaltung des deutschen Unternehmungsrechtes, Berlin 1935, str. 52.

vypovie. Tento návrh uznávame za správny, keďže umožní omladenie správy, poľ. vedenia podniku. Taktiež súhlasíme s jeho názorom,²²⁾ aby členovia správy poľ. dozorčej rady povolením svojim zastávali tieto miesta, popri čom však nemá im byť vyplácaný fixný plat, ale ich honorovanie má byť závislé na finančnom efekte vedenia. Pre jeho dosah veľmi dôležitý názor prejavuje Crissolli²³⁾ keď vratí, že či z hľadiska skutočného vodcu (Führera) spoločnosti nebude kompetencia valného shromaždenia, ohľadne danej možnosti neschválenia postupu správy, prílišne brzdiaca pre vývin spoločnosti. Ž toho dôvodu navrhuje, aby vodca bol volený aspoň na dobu 5 rokov a počas tejto doby mohol byť iba z dôležitých príčin zosadený. Nestotožňujeme sa však s názorom autorovým ohľadne jeho odmiestavého stanoviska konštrukcie juristickej osoby úč. spol.

Valné shromaždenie svojím složením ostáva i naďalej nedotknuté, avšak právomoc, ktorá jej doposiaľ prináležala bude značne zmenšená. Jeho dosavádne postavenie najvyššieho suverenného orgánu spoločnosti bolo zo sásadami nového režimu za nesrovnatelné prehlásené a preto bola jeho kompetencia zrejme obmedzená. V budúcnosti majú mu prináležať iba usnášania o zmene stanov, týkajúce sa predovšetkým zvýšenia základnej istiny, o zmene predmetu podnikania, o rozpustení spol. a pod. Do kompetencie valného shromaždenia má prináležať ďalej právomoc menovania a prepustenia dozorčieho výboru a konečne pôsobnosť ako zpráva výboru výslovne hovorí: »die Billigung oder Missbilligung der Geschäftsführung«.

Svolávanie valného shromaždenia odporúča sa každročne i naďalej. Oproti tomu nemá mu prináležať rozhodovanie v otázkach vedenia, zvlášť nie konečné usnášania v jednotlivých obchodných transakciách. Tak iste nemá mu viac prináležať schvaľovanie ročnej bilancie, účtu ziskov a strát a rozdelenie čistého zisku spoločnosti. Toto všetko má podľa vzoru amerického práva prináležať do kompetencie správy, a dozorčej rade²⁴⁾ prináleží potom právomoc 3/4-vou väčšinou uzavrel usnesenie proti správou schválenej bilancii a vyžadiať si ohľadne tejto rozhodnutie valného shromaždenia.²⁵⁾ Dľa Rosenhoffa,²⁶⁾ keby tieto návrhy boli uzákonené, znamenalo by to

²²⁾ Uvádzá: Es ist ganz zweifellos, dass das Streben der geschäftsleitenden Kräfte gewaltig angespornt wird, wenn sie in viel unmittelbarerer Weise als bisher am Erfolg ihrer Arbeit beteiligt sind. Sie hören auf Beamte und Verwalter zu sein und werden sich in stärkerem Masse auf ihre unternehmerischen Ziele besinnen.«

²³⁾ Auswirkungen der neuen Rechtsanschauung in Handelsrecht v. J. W., roč. 1935, soš. 1., str. 11.

²⁴⁾ Srov. Zahn, »Wirtschaftsführertum und Vertragsethik«, Berlin 1934.

²⁵⁾ Viď druhú zprávu v Züricher Zeitungu roč. 1935.

²⁶⁾ V štúdiu: »Die neuen Ideen der deutschen Aktienrechtsreform« v časop. »Die Schweiz. Aktiengesellschaft« roč. VII. (1935), čís. 6., str. 117. a násl.

základné pretvorenie štruktúry úč. spol. aspoň po stránke formálnej. Po stránke materiálnej však nebude sa tu nič meniť, keďže účastinár, ktorý je nie členom správy nebude za dnešných komplikovaných pomerov hospodárskych dobre vedieť posúdiť položenie spoločnosti ani vtedy, keď obchodná zpráva a bilancia budú čo najšpecifikovanejšie sostavené.

Minorite, ktorej podiel dosahuje aspoň 10%ov účastinného kapitálu, priznáva sa právo uplatnenia regresu proti správe a dozorčej rade, ale žaloba o neplatnosť usnesenia valného shromáždenia je obmedzená na dobu piatich rokov a pre usnesenia valného shromáždenia, ktoré sú zaznačené do obchodného registra, na dobu jednoho roku. Reformujúci výbor odoprel minorite právo uplatňovať si zastúpenie v dozorčej rade. Dopytovacie právo účastinára na valnom shromáždení vylučuje sa, keď správa vzhľadom na »überwiegende Interesse der Gesellschaft oder der Allgemeinheit,²⁷⁾ má právo vysvetlenie odopreť.

Dozorčia rada má byť v novom práve ponechaná, avšak jej kompetencia od kompetencie správy bude presne ohrazená. Výborom bol účel tejto málo oblúbenej inštitúcie spoločnosti do dôsledkov skúmaný a iba pod vlivom vývodov Wielandových²⁸⁾ doporučený. Správa výboru dokonca doslovne uvádza argumentácie Wielandove.²⁹⁾

Inštitúcia dozorčej rady má byť počtom členstva čo najužšia³⁰⁾ a nemá byť v nej uplatnený princíp vodcovstva. Pre elastičnosť a rýchle rozhodovanie čo najmenší počet členov je skutočne žiadúcný. Crisolli³¹⁾ hovorí o maximálnom počte 9-tich osôb. Po práve bola výborom odmietnutá možnosť obsadzovať členstvo tohto orgánu spoločnosti z dôvodov akvizitérskych. V prípade vyskytnutia sa nútnosti voľby takýchto členov, má byť z nich utvorený fakultatívny nezodpovedný poradný sbor, fungujúci povedla dozorčej rady. *Dozorčia rada*

²⁷⁾ Srov. zprávu výboru.

²⁸⁾ A. Wieland: »Zu dem Gesetzentwurf zur Revision der schweizerischen Aktienrechte« v Rabelovom časopise roč. 1929, soš. 1.

²⁹⁾ »Schon heute ist der schweiz. Verwaltungsrat — ausser bei kleinen Gesellschaften, für welche sich zwei Organe gar nicht eignen — tatsächlich nichts anderes als der deutsche Aufsichtsrat. Praktisch entspricht ihrem Vorstand die Direktion der Schweiz. Aktiengesellschaft, nur dass sie vom Gesetz als fakultatives Organ vorgesehen ist. Auch die Geschäftsführung konzentriert sich in der Praxis mehr und mehr auf die Direktion. Wohl ist theoretisch eine Vermischung möglich, wenn z. B. ein Direktor in den Verwaltungsrat gewählt wird, als Delegierter des Verwaltungsrats oder unter einem ähnlichen Titel. Praktisch arbeitet er aber auch in diesem Falle mit der Direktion d. h. der Geschäftsführenden Behörde zusammen. Somit besteht im schweizerischen Recht derselbe Dualismus wie im deutschen, und wird offenbar nicht als ein Übelstand, sondern als ein Vorteil empfunden, denn das bisherige Recht hätte ihn so wenig verlangt wie der neue Entwurf.«

³⁰⁾ Srov. vývody Schlegelbergera: »Die Erneuerung des deutschen Aktienrechts«, Berlin 1935, str. 26. a násł.

³¹⁾ Viď cit. článok.

je dľa slov výboru: »ein überwachendes, beratendes und in manchen Dingen entscheidendes mit den Interessen der Gesellschaft verbindendes Gremium«. Do jej kompetencie prináleží dalej voľba správy, ktorej má byť ako sme už vyššie uviedli poradným a kontrolným sborom.

V druhej, poslednej to zpráve výboru je priaznivé stanovisko pre tvorbu koncernového podnikania, kde sa dokonca tvrdí, že myšlienkový pochod, na ktorom spočíva výstavba kapitálovej koncentrácie zodpovedá hospodárskemu vedeniu národne-socialistickému. Východiskom pre toto ponímanie pre akademiu je skutočnosť, že v koncernovom súručenstve je daná možnosť mamutie spoločnosti nahradí menšími právne samostatnými subjektmi, čím je zaistená vraj finančná stabilita slabších členovských spoločností súročenstva lepšie, než mimo súročenstva stojacich. Táto myšlienka je však dľa nášho názoru veľmi slabou argumentáciou pre hospodársku výstavbu koncernového podnikania a zvlášť pre jej právnu reglementáciu.³²⁾

Z naznačených úvah je zrejmé, aký hlboký dosah majú reformné smery nemecké na právnu štruktúru účastinnej spoločnosti a spoločností kapitálových vôbec. Pre problematíkosť zdaru naznačenej prestavby, úmyselne nehodlám veci podrobnejšie komentovať a preto končíme naše vývody iba slovami samotného reformujúceho výboru: »Grösser als beim Neubau ist beim Umbau die Einsturzgefahr«.

Reforma zákona o přímých daních.

Dr. Frant. Bečvář (Bratislava).

(Pěkračování.)

III.

Formální berní právo:

V materielním právu berním, uvedeném v této novelle, je podstatná část novot zavedena z důvodů fiskálních. Naproti tomu formální právo vykazuje tendenci opačnou, t. j. zvýšení ochrany poplatníka před finanční správou, mimo některých, spíše nepodstatných výjimek. V tom směru jde i ustanovení trestní a to jak materielní, tak i formální.

Méně podstatnou je novota, že všeobecnou daň výdělkovou spolků, jež vyřazeny byly z povinnosti k zvláštní dani výdělkové, vyměřuje úřad a ne daňová komise. Zde zachovává se tendence, vedená v původní daňové reformě. Pokud jde o výběr členů daňové a odvolací komise, ukládá se finanční správě,

³²⁾ Vidě pomerne ostré kritiky vlastných ríšských časopisov, na pr.: »Frankfurter Handelsblatt« roč. 1935, čís. 273.—274., str. 5.